

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور

۳۹. بخش فرهنگ

معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات فرهنگی

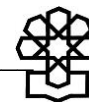
کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۵۲۳۸

آذرماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۳.....	تعریف فرهنگ
۴.....	۱. اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری
۶.....	۲. اعتبارات فصل‌های مختلف فرهنگی
۹.....	۳. اعتبارات دستگاه‌های مهم فرهنگی
۱۱.....	۴. اعتبارات مهمترین برنامه‌های فرهنگی
۱۳.....	۵. اعتبارات ردیف‌های متفرقه
۱۵.....	۶. اعتبارات کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی
۱۸.....	جمع‌بندی
۱۹.....	منابع و مآخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور بخش فرهنگ ۳۹.

چکیده

- امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری در کنار محیط زیست، امور قضایی و مسکن و شهرسازی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کمترین میزان اعتبارات را دریافت کرده و نتوانسته‌اند اعتبار بالای ۱۰ هزار میلیارد تومان را به خود اختصاص دهند.
- اعتبارات امور فرهنگ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۱۰ درصدی دارد. با توجه به اینکه میانگین رشد اعتبارات امور مختلف حدود ۱۴ درصد است، میزان رشد اعتبارات فرهنگی پایین‌تر از میانگین سایر امور است.
- با وجود رشد ۱۰ درصدی اعتبارات امور فرهنگی، سهم این اعتبارات از منابع بودجه عمومی نه تنها رشد نداشته، بلکه با کاهش ۰/۴ درصدی نیز مواجه شده است.
- امور فرهنگی شامل ۸ فصل مختلف است که اعتبارات فرهنگی در میان آنها توزیع شده است. میانگین رشد اعتبارات فصول فرهنگ ۱۲ درصد است، در میان فصل‌های مختلف حوزه فرهنگ تنها فصل گردشگری با رشد منفی اعتبارات مواجه است. با این حال فصل صنایع دستی با رشد ۳۱ درصدی بیشترین میزان رشد اعتبارات را داشته است. رشد ۱۹ درصدی اعتبارات فصل ورزش و تفریحات نیز از نکات مهم و قابل تأمل تغییرات اعتبارات فصول فرهنگی لایحه بودجه است.
- در صورتی که فصل‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با یکدیگر تجیمع شوند و به صورت یک فصل در نظر گرفته شوند، رشد اعتبارات این فصل نسبت به سایر فصول فرهنگی زیاد خواهد بود. در واقع تفکیک این سه فصل از یکدیگر باعث شده است تا رشد و میزان اعتبارات آن چندان به چشم نیاید.
- فصل‌های هشت‌گانه فرهنگی تقریباً سهم نزدیک به هم از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری دارند. همان‌طور که گفته شد سه فصل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی یک حوزه محسوب شده و جمع سهم اعتبارات آن ۱۳/۵ درصد از امور فرهنگی می‌شود که اگرچه نسبت به سایر فصول پایین‌تر است، اما این اختلاف فاحش و معنادار نیست.
- در خصوص ماهیت دستگاه‌های فرهنگی و به تبع آن تعداد آنها اتفاق نظر وجود ندارد. با این حال براساس آنچه در حوزه فعالیت کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی قرار دارد و مطابق با آنچه

براساس تفسیر سازمان برنامه و بودجه دستگاه اصلی فرهنگی محسوب می‌شود تعداد این دستگاه‌ها ۳۳ مورد است.

- حدود ۵۷ درصد بودجه فرهنگی یعنی اعتباری معادل ۵ هزار ۳۰۰ میلیارد تومان تنها به ۵ دستگاه فرهنگی شامل سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، وزارت ورزش و جوانان و مرکز خدمات حوزه‌های علمیه می‌رسد و ۴۳ درصد بقیه اعتبارات فرهنگی در میان سایر دستگاه‌های فرهنگی توزیع می‌شود.

- سه دستگاه سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت ورزش و جوانان اعتبار بالای هزار میلیارد تومان دریافت کرده و بیشترین میزان اعتبار را دارند و با هم معادل ۴۱ درصد از اعتبارات فرهنگی را دریافت می‌کنند.

- میزان اعتبار دستگاه‌های سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و مرکز خدمات حوزه‌های علمیه بالاتر از ۶۰۰ میلیارد تومان بوده و جزء دستگاه‌های با اعتبار بالای فرهنگی محسوب می‌شوند.

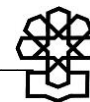
- ۱۰ دستگاه فرهنگی نیز اعتبار بالای ۱۰۰ میلیارد تومان دریافت کرده و اعتبارات آنها بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ میلیارد تومان متغییر است. ۲۴ درصد اعتبارات فرهنگی باقیمانده نیز میان این ۱۰ دستگاه توزیع شده است.

- در نتیجه ۸۲ درصد اعتبارات میان شانزده دستگاه فرهنگی توزیع می‌شود و ۱۸ درصد اعتبارات باقی مانده نیز میان ۱۷ دستگاه و سازمان فرهنگی دیگر توزیع می‌شود.

- میانگین رشد اعتبار دستگاه‌های فرهنگی ۱۰ درصد است. که در این میان شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با ۳۱ درصد رشد، مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره با ۳۰ درصد رشد، سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران با ۳۰ درصد رشد، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با ۲۱ درصد رشد، معاونت امور زنان و خانواده با ۱۹ درصد و مرکز خدمات حوزه‌های علمیه با ۱۸/۵ درصد رشد بیشترین رشد اعتبار را نسبت به سال ۱۳۹۵ داشته‌اند.

- مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با منفی ۱۸ درصد و کمیته ملی المپیک ایران با منفی ۱۷ درصد بیشترین کاهش اعتبار را در میان دستگاه‌های فرهنگی داشته‌اند. کاهش اعتبار کمیته ملی المپیک به دلیل انتزاع کمیته پارالمپیک از آن است.

- برنامه‌های فرهنگی که اعتبارات اختصاص داده شده به دستگاه‌های فرهنگی ذیل آن هزینه می‌شود، بسیار متنوع و متکثر است. به گونه‌ای که امکان ارائه تصویری معنادار از کلیه این برنامه‌ها وجود ندارد. همان‌طور که عناوین برنامه‌ها نشان می‌دهد بخش عمده‌ای از آنها به صورت بسیار کلی بیان شده و نمی‌تواند نشان‌دهنده جهت‌گیری‌های دستگاه‌های فرهنگی در فعالیت‌های اجرایی باشد. برای مثال

مهمترین عناوین برنامه‌های فصل فرهنگ و هنر که بیشترین اعتبار را در میان فصول فرهنگی دریافت کرده است ذیل سه عنوان بسیار کلی، مبهم و نظارت ناپذیر حمایت، تأمین و گسترش ارائه شده است. این مسئله نشان می‌دهد که عناوین ذکر شده جنبه صوری داشته و ارتباط آشکار و شفاف با فعالیت‌های واقعی و اجرایی ندارد.

- وجود ۲۷ مورد اختصاص اعتبار در ردیف‌های متفرقه با رقمی بالغ بر هزار و صد میلیارد تومان اعتبار در حوزه فرهنگ را نمی‌توان نشانه مثبتی تلقی کرد. با این حال رشد منفی اعتبارات اکثر موارد و کاهش ۲۱ درصدی اعتبارات کل نشانه مثبتی در لایحه بودجه ۱۳۹۶ نسبت به قانون سال ۱۳۹۵ است.
- تعداد ۴۷ مؤسسه در لایحه بودجه از اعتبارات کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی موضوع جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰۰ جدول ۹ استفاده کرده‌اند. در این میان تنها دو مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان و دانشگاه ادیان و مذاهب با افزایش اعتبار مواجه بوده و در خصوص سایر مؤسسه‌ها افزایش اعتباری دیده نمی‌شود. همچنین تعدادی مؤسسه جدید به‌عنوان کمک‌بگیر به فهرست مؤسسات کمک‌بگیر اضافه شده است.

تعریف فرهنگ

در این گزارش منظور از «بودجه فرهنگ» اعتبارات دستگاه‌ها، سازمان‌ها و نهادهایی است که طبق ماده (۶۰) آیین‌نامه داخلی مجلس در حیطه وظایف کمیسیون فرهنگی قرار دارند که شامل محدوده فرهنگ و هنر، ارشاد و تبلیغات، صدا و سیما و ارتباطات جمعی، تربیت بدنی، جوانان، زنان و خانواده و میراث فرهنگی و گردشگری می‌شود.

بنابراین در این گزارش به بودجه آموزش و پرورش به عنوان نهادی که وظایف مهم فرهنگی دارد، آموزش عالی و همچنین فعالیت‌های فرهنگی فوق برنامه دستگاه‌های اجرایی و نیروهای نظامی که در کنار مأموریت اصلی این دستگاه‌ها انجام می‌شود و اعتبار قابل ملاحظه‌ای صرف آن می‌شود در این گزارش پرداخته نشده است. همچنین اعتبارات مربوط به حوزه سلامت و تأمین اجتماعی گروه‌های مختلف از قبیل ایثارگران، زنان سرپرست خانوار و خانه‌دار نیز به‌عنوان اعتبارات فرهنگی لحاظ نشده است.

ملاحظات روشی

این گزارش به بررسی کلیات بودجه بخش فرهنگ از حیث میزان اعتبارات فصل، سهم از بودجه عمومی و نحوه توزیع اعتبارات در بخش‌های مختلف پرداخته است. از این رو جزئیات بودجه هر یک از بخش‌های فرهنگی در گزارش‌های جداگانه و به‌صورت تفصیلی بررسی شده است.

هدف گزارش ارائه تصویر کلی از میزان اعتبارات حوزه فرهنگ به معنای بیان شده، تغییرات عمده آن نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ برای نمایندگان عضو کمیسیون فرهنگی و سایر نمایندگان مجلس شورای اسلامی و فعالان فرهنگی جامعه است.

۱. اعتبارات امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری

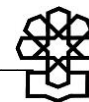
الف) جایگاه فرهنگ در اعتبارات امور مختلف

امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری در کنار محیط زیست، امور قضایی و مسکن و شهرسازی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کمترین میزان اعتبارات را دریافت کرده و نتوانسته‌اند اعتبار بالای ۱۰ هزار میلیارد تومان را به خود اختصاص دهند. جدول زیر وضعیت اعتبارات امور مختلف و جایگاه اعتبارات فرهنگی را نشان می‌دهد:

جدول ۱. اعتبارات امور ده‌گانه در لایحه بودجه

ردیف	شماره طبقه‌بندی	امور	ارقام (میلیون ریال)
۱	۱۹۰۰۰۰۰۰۰۰	رفاه اجتماعی	۷۳۵،۵۰۴،۵۷۹
۲	۱۸۰۰۰۰۰۰۰۰	آموزش و پرورش	۵۵۸،۲۷۳،۸۲۳
۳	۱۱۰۰۰۰۰۰۰۰	دفاعی و امنیتی	۵۱۱،۰۵۶،۰۶۹
۴	۱۶۰۰۰۰۰۰۰۰	سلامت	۴۸۳،۴۰۷،۳۲۴
۵	۱۳۰۰۰۰۰۰۰۰	اقتصادی	۲۸۵،۰۵۰،۹۶۸
۶	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰	خدمات عمومی	۱۰۱،۳۶۲،۹۶۴
۷	۱۷۰۰۰۰۰۰۰۰	فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۹۲،۸۷۸،۴۶۸
۸	۱۲۰۰۰۰۰۰۰۰	قضایی	۷۱،۸۷۱،۷۶۹
۹	۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰	مسکن، عمران شهری و روستایی	۶۲،۹۹۳،۰۶۱
۱۰	۱۴۰۰۰۰۰۰۰۰	محیط زیست	۵،۲۰۷،۵۱۰
اعتبارات ردیف‌های متفرقه			۵۸۳،۳۹۹،۰۴۶
جمع کل			۳،۵۰۲،۰۸۶،۹۴۱

امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری در رتبه هفتم جدول اعتبارات امور ده‌گانه قرار دارد و از این حیث سهم اعتباری اندکی از کل اعتبارات عمومی دریافت می‌کند. با توجه به اهمیت موضوع فرهنگ و همچنین جایگاه راهبردی آن برای نظام جمهوری اسلامی به نظر می‌رسد این جایگاه از حیث اعتبارات تناسبی با اهمیت این حوزه نداشته باشد.

در واقع میزان اعتبارات اندک، امکان اجرای طرح‌های بزرگ و همچنین نظارت بر نحوه هزینه‌کرد اعتبارات و عملکرد این حوزه را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین این موضوع زمینه‌ساز حاشیه‌ای شدن حوزه فرهنگ از یک سو و تولید کالاهای فرهنگی و فعالیت‌های بی‌کیفیت از سوی دیگر می‌شود.

ب) تغییر اعتبارات امور فرهنگ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵

اعتبارات امور فرهنگ نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ رشد ۱۰ درصدی دارد. در خصوص رشد اعتبارات نیز میزان رشد اعتبارات امور فرهنگی نسبت به سایر امور در رده‌های پایین جدول قرار دارد. جدول زیر رشد اعتبارات امور مختلف را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ نشان می‌دهد:

جدول ۲. میزان رشد اعتبارات امور ده‌گانه

ردیف	شماره طبقه بندی	امور	قانون ۱۳۹۵ (میلیون ریال)	لایحه ۱۳۹۶ (میلیون ریال)	رشد (درصد)
۱	۱۹۰۰۰۰۰۰۰۰	رفاه اجتماعی	۶۲۶،۴۹۲،۴۶۵	۷۳۵،۵۰۴،۵۷۹	۱۷/۵
۲	۱۸۰۰۰۰۰۰۰۰	آموزش و پرورش	۵۰۹،۵۹۳،۰۴۶	۵۵۸،۲۷۳،۸۲۳	۹/۵
۳	۱۱۰۰۰۰۰۰۰۰	دفاعی و امنیتی	۴۱۹،۸۹۵،۸۴۰	۵۱۱،۰۵۶،۰۶۹	۲۲
۴	۱۶۰۰۰۰۰۰۰۰	سلامت	۴۱۷،۹۳۸،۵۳۳	۴۸۳،۴۰۷،۳۲۴	۱۵/۶
۵	۱۳۰۰۰۰۰۰۰۰	اقتصادی	۲۴۵،۷۶۵،۸۰۷	۲۸۵،۰۵۰،۹۶۸	۱۶
۶	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	خدمات عمومی	۸۸،۲۲۹،۶۸۹	۱۰۱،۳۶۲،۹۶۴	۱۵
۷	۱۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰	فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۸۴،۳۵۴،۰۵۹	۹۲،۸۷۸،۴۶۸	۱۰
۸	۱۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰	قضایی	۶۴،۶۲۵،۶۹۴	۷۱،۸۷۱،۷۶۹	۱۱
۹	۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰	مسکن، عمران شهری و روستایی	۵۸،۱۵۳،۵۳۳	۶۲،۹۹۳،۰۶۱	۸/۳
۱۰	۱۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰	محیط زیست	۴،۴۹۱،۴۶۲	۵،۲۰۷،۵۱۰	۱۶
		جمع	۳،۱۲۳،۳۹۵،۱۴۵	۳،۵۰۲،۰۸۶،۹۴۱	۱۲/۱۲

با توجه به اینکه میانگین رشد اعتبارات امور مختلف که حدود ۱۴ درصد است، میزان رشد اعتبارات فرهنگی پایین‌تر از میانگین سایر امور بوده و همان‌طور که گفته شد در میان رشدهای سایر امور در رتبه‌های پایین قرار دارد. علاوه بر این با توجه به اینکه عدد اعتبارات امور فرهنگی نسبت به سایر امور عدد کوچک‌تری است رشد کمتر به همراه مبلغ کوچک‌تر به معنای دریافت اعتبارات محدودتری است. در واقع در مبالغ بزرگ‌تر ممکن است رشدهای بسیار پایین‌تر از رشد امور فرهنگی میزان اعتبارات بیشتری را نصیب آن حوزه می‌کند.

ج) سهم از بودجه عمومی و تغییر آن نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵

با وجود رشد ۱۰ درصدی اعتبارات امور فرهنگی، سهم این اعتبارات از منابع بودجه عمومی نه تنها رشد نداشته، بلکه با کاهش ۴ دهم درصدی نیز مواجه شده است. جدول زیر مقایسه سهم اعتبارات امور فرهنگی از منابع بودجه عمومی را نشان می‌دهد:

جدول ۳. سهم فرهنگ از بودجه عمومی

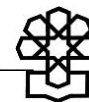
تفاضل درصد رشد	۱۳۹۶	۱۳۹۵	عنوان سال
+۱۰/۶۲	۳,۷۱۱,۲۳۶,۹۴۱	۳,۳۵۴,۸۹۵,۱۴۵	منابع بودجه عمومی دولت
+۱۰/۱۰	۹۲,۸۷۸,۴۶۸	۸۴,۳۵۴,۰۵۹	امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری
-۰/۴۷۷	۲/۵۰۲	۲/۵۱۴	سهم فرهنگ (درصد)

کاهش سهم فرهنگ از منابع عمومی دولت علیرغم رشد ۱۰ درصدی اعتبارات امور فرهنگ نسبت به سال قبل به معنای کمتر شدن جایگاه فرهنگ در نظام توزیع اعتبارات مالی کشور است. به این ترتیب در حالی که بودجه عمومی دولت نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۱۰ درصدی را دارد، اما این رشد باعث نشده است که سهم بخش فرهنگ از اعتبارات بودجه عمومی افزایش یابد. در واقع معنای واقعی این ارقام آن است که امسال نسبت به سال قبل اعتبارات پرداخته شده به حوزه فرهنگ با روند رشد منفی همراه است. هر چند این روند بسیار کم بوده، اما حتی به فرض اینکه رقم منفی مورد نظر را نیز به دلیل کوچک بودن عدد نادیده بگیریم، حجم اعتبارات پرداختی به حوزه فرهنگ نسبت به سال قبل ثابت بوده است.

۲. اعتبارات فصل‌های مختلف فرهنگی

الف) درصد رشد اعتبارات فصول فرهنگی

امور فرهنگی شامل ۸ فصل مختلف است که اعتبارات در میان آنها توزیع شده است. جدول زیر توزیع این اعتبارات را به تفکیک فصل‌های مختلف همراه با میزان رشد آنها نشان می‌دهد:

جدول ۴. درصد رشد اعتبارات فصول فرهنگی

تغییرات (درصد)	لایحه ۱۳۹۶	قانون ۱۳۹۵	عنوان	شماره طبقه‌بندی	ردیف
+۱۰/۱۰	۹۲,۸۷۸,۴۶۸	۸۴,۳۵۴,۰۵۹	امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری	۱۷۰۰۰۰۰۰۰	
+۱۱/۷۹	۱۹,۵۲۲,۲۶۰	۱۷,۴۶۳,۱۵۲	فصل دین و مذهب	۱۷۰۱۰۰۰۰۰	۱
+۱۹/۳۰	۱۷,۸۳۸,۴۳۲	۱۴,۹۵۱,۷۶۰	فصل ورزش و تفریحات	۱۷۰۲۰۰۰۰۰	۲
+۱/۴۴	۲۱,۱۶۶,۵۷۷	۲۰,۸۶۵,۳۹۷	فصل فرهنگ و هنر	۱۷۰۳۰۰۰۰۰	۳
+۱۲/۵۵	۷,۷۲۸,۶۳۷	۶,۸۶۶,۳۳۱	فصل میراث فرهنگی	۱۷۰۴۰۰۰۰۰	۴
+۱۱/۶۶	۱۹,۸۲۴,۴۲۹	۱۷,۷۵۲,۸۷۶	فصل رسانه	۱۷۰۵۰۰۰۰۰	۵
-۲/۱۱	۳,۳۲۷,۹۴۵	۳,۳۹۹,۸۰۸	فصل گردشگری	۱۷۰۶۰۰۰۰۰	۶
+۳۱/۷۹	۱,۴۴۰,۲۵۹	۱,۰۹۲,۸۱۹	فصل صنایع دستی	۱۷۰۷۰۰۰۰۰	۷
+۳/۴۶	۲,۰۲۹,۹۲۹	۱,۹۶۱,۹۱۶	فصل تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری	۱۷۰۸۰۰۰۰۰	۸

میانگین رشد اعتبارات فصول فرهنگ ۱۲ درصد است، در میان فصل‌های مختلف حوزه فرهنگ تنها فصل گردشگری با رشد منفی اعتبارات مواجه است. با این حال فصل صنایع دستی با رشد ۳۱ درصدی بیشترین میزان رشد اعتبارات را داشته است. رشد ۱۹ درصدی اعتبارات فصل ورزش و تفریحات نیز از نکات مهم و قابل تأمل تغییرات اعتبارات فصول فرهنگی لایحه بودجه است. در صورتی که فصل‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با یک دیگر تجیمع شوند و به صورت یک فصل در نظر گرفته شوند، رشد اعتبارات این فصل نسبت با سایر فصول فرهنگی زیاد خواهد بود. در واقع تفکیک این سه فصل از یکدیگر باعث شده است تا رشد و میزان اعتبارات آن چندان به چشم نیاید.

ب) سهم فصل‌های فرهنگی از امور فرهنگ

فصل‌های هشت‌گانه فرهنگی تقریباً سهم نزدیک به هم از اعتبارات امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری دارند. جدول زیر میزان سهم هر یک از این فصول را از امور فرهنگ نشان می‌دهد:

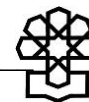
جدول ۵. سهم فصل‌های فرهنگی از امور فرهنگ

سهم از امور فرهنگ (درصد)	لايحه ۹۶	عنوان	شماره طبقه بندی	ردیف
۲۳	۲۱،۱۶۶،۵۷۷	فصل فرهنگ و هنر	۱۷۰۳۰۰۰۰۰۰	۱
۲۱/۵	۱۹،۸۲۴،۴۲۹	فصل رسانه	۱۷۰۵۰۰۰۰۰۰	۲
۲۱	۱۹،۵۲۲،۲۶۰	فصل دین و مذهب	۱۷۰۱۰۰۰۰۰۰	۳
۱۹	۱۷،۸۳۸،۴۳۲	فصل ورزش و تفریحات	۱۷۰۲۰۰۰۰۰۰	۴
۸/۵	۷،۷۲۸،۶۳۷	فصل میراث فرهنگی	۱۷۰۴۰۰۰۰۰۰	۵
۳/۵	۳،۳۲۷،۹۴۵	فصل گردشگری	۱۷۰۶۰۰۰۰۰۰	۶
۲	۲،۰۲۹،۹۲۹	فصل تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری	۱۷۰۸۰۰۰۰۰۰	۷
۱/۵	۱،۴۴۰،۲۵۹	فصل صنایع دستی	۱۷۰۷۰۰۰۰۰۰	۸

در واقع سه فصل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی یک حوزه محسوب شده و جمع سهم اعتبارات آن ۱۳/۵ درصد از امور فرهنگی می‌شود که اگرچه نسبت به سایر فصول پایین‌تر است، اما این اختلاف فاحش و معنادار نیست. فصل فرهنگ و هنر که بیشترین سهم از اعتبارات امور فرهنگی را دریافت می‌کند متولی بخش عمده فعالیت‌های فرهنگی حاکمیتی است. فصل رسانه و دین و مذهب نیز که رتبه‌های دوم و سوم سهم دریافتی از اعتبارات را دارند بزرگ‌ترین دستگاه‌های فرهنگی را شامل می‌شود.

این اعتبارات در فصل‌های مختلف در نهایت در میان دستگاه‌های مختلف فرهنگی و برنامه‌های معین این دستگاه‌ها توزیع و هزینه می‌شود. با این حال انطباق دقیقی میان دستگاه‌های فرهنگی و فصول جدول فوق وجود ندارد و معمولاً به دلیل تنوع برنامه‌های دستگاه‌های فرهنگی این دستگاه‌ها از فصل‌های مختلف اعتبار دریافت می‌کنند.

به عبارت دقیق‌تر فصول فرهنگی می‌توانند نمایانگر اعتبارات برنامه‌های فرهنگی در لایحه بودجه باشند. بنابراین برنامه‌های فرهنگی و هنری و همچنین برنامه‌های رسانه‌ای بیشترین سهم را از اعتبارات امور فرهنگی دریافت می‌کنند. کمترین میزان اعتبارات نیز به برنامه‌های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اختصاص دارد. با این حال همان‌طور که گفته شد اختلاف اعداد اعتبارات میان فصل‌های فرهنگی اختلاف معناداری نیست.

۳. اعتبارات دستگاه‌های مهم فرهنگی

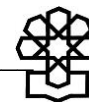
در خصوص ماهیت دستگاه‌های فرهنگی و به تبع آن تعداد آنها اتفاق نظر وجود ندارد. با این حال براساس آنچه در حوزه فعالیت کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی قرار دارد و مطابق با آنچه براساس تفسیر سازمان برنامه و بودجه دستگاه اصلی فرهنگی محسوب می‌شود تعداد این دستگاه‌ها ۳۳ مورد بوده و به ترتیب دریافت اعتبار در جدول زیر نشان داده شد است. با این حال ذکر این نکته در خصوص جدول اهمیت دارد که در این جدول صرفاً به دستگاه‌های اصلی حوزه فرهنگ پرداخته شده و سازمان‌های زیرمجموعه دستگاه‌های اصلی همچون پژوهشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های فرهنگی لحاظ نشده است. همچنین اعتبارات اختصاصی این دستگاه‌ها نیز در جدول زیر لحاظ نشده است. این اعتبارات در خصوص برخی سازمان‌ها همچون صداوسیما رقم بسیار قابل توجه هزار و ششصد میلیارد تومان است که از مجموع اعتبار دریافتی سازمان از بودجه عمومی بیشتر است. همچنین وزارت ورزش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری دارای درآمد اختصاصی است که در این جدول لحاظ نشده است. این عدم لحاظ بودجه اختصاصی البته تغییری در رتبه دستگاه در جدول ایجاد نمی‌کند.

جدول ۶. دستگاه‌های فرهنگی و میزان اعتبارات و درصد رشد آنها براساس بیشترین اعتبار

ردیف	عنوان دستگاه	قانون ۱۳۹۵ (میلیون ریال)	لایحه ۱۳۹۶ (میلیون ریال)	تغییرات (درصد)
۱	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران	۱۴۸۵۸۰۰۰	۱۵,۹۸۶,۵۰۰	۷/۵
۲	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۰۴۴۵۳۹۷	۱۱,۸۰۱,۳۴۸	۱۳
۳	وزارت ورزش و جوانان	۹۴۵۷۴۸۷	۱۰,۵۳۷,۷۶۳	۱۱/۵
۴	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۶۹۸۷۷۰۴	۷,۸۱۲,۶۶۱	۱۲
۵	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه	۵۹۸۵۰۰۰	۰۰۷,۰۸۳	۱۸/۵
۶	سازمان تبلیغات اسلامی	۳۲۸۵۵۲۲	۵۲۷,۷۷۵,۳	۱۴
۷	شورای عالی حوزه‌های علمیه	۳۷۳۴۰۰۰	۳,۶۷۰,۰۰۰	-۱/۲
۸	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۲۳۵۱۳۲۶	۷۴۳,۸۵۱,۲	۲۱
۹	جامعه المصطفی‌العلمیه	۲۵۹۲۲۸۶	۲,۶۷۶,۷۳۳	۳/۲۵
۱۰	شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران	۲۳۰۲۰۰۱	۲,۲۹۰,۰۰۰	-۰/۵
۱۱	نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	۱۳۸۴۲۳۸	۱,۴۲۰,۴۱۴	۲/۶
۱۲	سازمان اوقاف و امور خیریه	۱۲۲۹۰۹۶	۱۳۸۸۰۰۰	۱۳

ردیف	عنوان دستگاه	قانون ۱۳۹۵ (میلیون ریال)	لایحه ۱۳۹۶ (میلیون ریال)	تغییرات (درصد)
۱۳	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱۰۴۹۷۳۳	۱۰۳۷۴۹۳۳	۳۱
۱۴	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۱۱۳۵۲۹۵	۰۴۸,۲۴۶۱,	۱۰
۱۵	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۹۴۴۰۰۰	۶۹۰,۱۴۸,۱	۲۱/۵
۱۶	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۱۰۳۰۷۴۰	۱,۱۱۹,۰۰۰	۸/۵
۱۷	شورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان	۸۷۶۰۳۹	۸۸۰,۰۰۰	۰/۵
۱۸	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران	۶۵۷۶۹۹	۸۵۲,۳۹۸	۳۰
۱۹	بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس	۷۷۰۵۸۵	۰۶۷,۸۳۱	۸
۲۰	مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره	۵۹۳۷۷۲	۸۹۳,۷۶۹	۳۰
۲۱	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۵۸۷۹۸۶	۱۵۱,۵۶۷	-۳/۵
۲۲	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۴۳۱۶۴۱	۴۳۲,۱۱۲	۰/۱
۲۳	کمیته ملی المپیک ایران	۳۶۲۴۶۲	۳۰۱,۷۶۱	-۱۷
۲۴	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی	۲۳۹۴۱۶	۷۱۶,۲۴۴	۲/۲
۲۵	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	۲۸۰۰۰۰	۲۳۰,۰۰۰	-۱۸
۲۶	معاونت امور زنان و خانواده	۱۲۸۱۵۰	۱۵۱,۴۴۳	۱۹
۲۷	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	۱۲۶۳۵۰	۱۰۰,۱۴۰	۱۱
۲۸	کمیته پارالمپیک		۰۰۰,۱۲۰	
۲۹	مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران	۹۹۸۳۲	۶۱۶,۱۰۶	۷
۳۰	کتابخانه حضرت آیت‌الله مرعشی نجفی	۶۵۰۸۶	۶۸,۸۰۰	۶
۳۱	شورای نظارت بر صدا و سیما	۴۹۶۸۴	۷۰۰,۵۳	۸
۳۲	سازمان حج و زیارت	۳۹۵۰۴	۴۵,۰۰۰	۱۴
۳۳	شورای فرهنگی، اجتماعی زنان	۱۴۸۵۲	۱۷,۲۵۰	۱۶

حدود ۵۷ درصد بودجه فرهنگی یعنی اعتباری معادل ۵ هزار ۳۰۰ میلیارد تومان تنها به ۵ دستگاه فرهنگی شامل سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، وزارت ورزش و جوانان و مرکز خدمات حوزه‌های علمیه می‌رسد و ۴۳ درصد بقیه اعتبارات فرهنگی در میان سایر دستگاه‌های فرهنگی توزیع می‌شود.

سه دستگاه سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت ورزش و جوانان اعتبار بالای هزار میلیارد تومان دریافت کرده و بیشترین میزان اعتبارات را دارند و با هم معادل ۴۱ درصد از اعتبارات فرهنگی را دریافت می‌کنند.

میزان اعتبار دستگاه‌های سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و مرکز خدمات حوزه‌های علمیه بالاتر از ۶۰۰ میلیارد تومان بوده جزء دستگاه‌های با اعتبار بالای فرهنگی محسوب می‌شوند.

۱۰ دستگاه فرهنگی نیز اعتبار بالای ۱۰۰ میلیارد تومان دریافت کرده و اعتبارات آنها بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ میلیارد تومان متغیر است. ۲۴ درصد اعتبارات فرهنگی باقیمانده نیز میان این ۱۰ دستگاه توزیع شده است.

در نتیجه ۸۲ درصد اعتبارات میان شانزده دستگاه فرهنگی توزیع می‌شود و ۱۸ درصد اعتبارات باقی‌مانده نیز میان ۱۷ دستگاه و سازمان فرهنگی دیگر توزیع می‌شود.

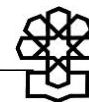
میانگین رشد اعتبار دستگاه‌های فرهنگی ۱۰ درصد است. که در این میان شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با ۳۱ درصد رشد، مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره با ۳۰ درصد رشد، سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران با ۳۰ درصد رشد، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با ۲۱ درصد رشد، معاونت امور زنان و خانواده با ۱۹ درصد و مرکز خدمات حوزه‌های علمیه با ۱۸/۵ درصد رشد بیشترین رشد اعتبار را نسبت به سال ۱۳۹۵ داشته‌اند. مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با منفی ۱۸ درصد و کمیته ملی المپیک ایران با منفی ۱۷ درصد بیشترین کاهش اعتبار را در میان دستگاه‌های فرهنگی تجربه کرده‌اند.

۴. اعتبارات مهمترین برنامه‌های فرهنگی

برنامه‌های فرهنگی که اعتبارات اختصاص داده شده به دستگاه‌های فرهنگی ذیل آن هزینه می‌شود، بسیار متنوع و متکثر است. به گونه‌ای که امکان ارائه تصویری معنادار از کلیه این برنامه‌ها وجود ندارد. جدول زیر برنامه‌های هر یک از فصول فرهنگی را که بیشترین اعتبار را دریافت کرده‌اند، نشان می‌دهد. اهمیت جدول در نشان دادن عناوین برنامه‌ای هر یک از فصل‌های فرهنگی است که می‌تواند تصویری اجمالی از مهمترین فعالیت‌های دستگاه‌های فرهنگی در سال ۱۳۹۶ به دست دهد.

جدول ۷. مهمترین برنامه‌های فصول فرهنگی براساس بیشترین اعتبار

نام فصل	نام برنامه	میلیون ریال
فصل دین و مذهب	حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۷,۲۳۹,۷۱۶
	حفظ و ارتقای فعالیت‌های دینی فرهنگی مساجد	۱,۱۹۵,۵۶۳
	حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی و دینی در دانشگاه‌ها	۱,۰۰۰,۰۰۰
	برنامه سازماندهی و پشتیبانی از اعزام روحانیون و مبلغان دینی	۹۶۸,۶۵۲
فصل ورزش و تفریحات	برنامه هدایت اطلاع رسانی و تبلیغ دینی	۸۶۷,۶۴۷
	برنامه گسترش ورزش همگانی	۱۲,۸۶۳,۶۰۵
	برنامه گسترش ورزش قهرمانی	۲,۳۷۴,۲۰۹
	گسترش ورزش دانشجویان	۱,۱۸۹,۹۷۱
	ورزش و سلامت دانش‌آموزان	۸۰۸,۷۷۴
فصل فرهنگ و هنر	تأمین و توسعه و نگهداری اماکن و ماشین‌آلات	۱۰۹,۲۸۵
	حمایت از فعالیت‌های فرهنگی و هنری و دینی استان‌ها	۴,۳۳۰,۵۶۷
	تأمین و توسعه و نگهداری اماکن و ماشین‌آلات	۲,۶۲۰,۵۵۷
	گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۱,۹۵۸,۳۱۰
	حمایت و گسترش سینمای ملی	۱,۷۵۵,۹۰۹
فصل میراث فرهنگی	حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی	۱,۰۹۰,۰۰۰
	تأمین، مرمت، حفاظت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۴,۸۱۴,۰۰۴
	گسترش خدمات موزه‌ای	۱,۸۷۷,۳۵۸
	اکتشاف باستان‌شناختی	۴۹۴,۵۳۴
	تأمین و مرمت و معرفی اشیای فرهنگی تاریخی	۴۳۸,۲۴۱
فصل رسانه	تجهیز و مرمت و آماده‌سازی بناهای تاریخی	۶۵,۰۰۰
	تأمین و تولید و پخش سیما	۱۰,۵۹۸,۷۰۰
	توسعه رسانه‌های شنیداری و دیداری	۳,۳۳۶,۴۹۱
	تأمین و تولید و پخش صدا	۲,۸۲۴,۵۰۰
	حمایت و ارتقای مطبوعات	۱,۳۵۴,۱۴۵
فصل گردشگری	تولید و انتشار خبر	۷۰۰,۰۰۰
	توسعه گردشگری داخلی	۲,۶۲۰,۵۲۲
	جذب گردشگران ورودی به کشور	۵۵۷,۶۶۹
	تأمین و توسعه و نگهداری اماکن و ماشین‌آلات	۱۴۹,۷۵۴
فصل صنایع دستی	احیا و رشد تولیدات صنایع دستی	۶۵۳,۵۵۴
	طراحی و ترویج صنایع دستی	۵۱۵,۲۷۴
	حمایت از توسعه صادرات	۲۷۱,۴۳۱
فصل تحقیق و توسعه	پژوهش‌های کاربردی	۱,۸۴۹,۹۲۹
	تدوین ضوابط و مقررات فرهنگی	۱۱۰,۰۰۰
	تهیه الگوی اسلامی و ایرانی پیشرفت	۷۰,۰۰۰

همان طور که عناوین برنامه‌ها نشان می‌دهد بخش عمده‌ای از آنها به صورت بسیار کلی بیان شده و نمی‌تواند نشان‌دهنده جهت‌گیری‌های دستگاه‌های فرهنگی در فعالیت‌ها اجرایی باشد. این وضعیت در همه فصول فرهنگی به چشم می‌خورد به گونه‌ای که برنامه‌های عنوان شده را بیشتر می‌توان موضوعات هزینه‌کرد اعتبارات دانست تا برنامه اجرایی دستگاه فرهنگی.

برای مثال مهمترین عناوین برنامه‌های فصل فرهنگ و هنر که بیشترین اعتبار را در میان فصول فرهنگی دریافت کرده است ذیل سه عنوان بسیار کلی، مبهم و نظارت‌ناپذیر حمایت، تأمین و گسترش ارائه شده است. این مسئله نشان می‌دهد که عناوین ذکر شده جنبه صوری داشته و ارتباط آشکار و شفاف با فعالیت‌های واقعی و اجرایی ندارد.

۵. اعتبارات ردیف‌های متفرقه

علاوه بر اعتبارات جداول اصلی ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، در ردیف‌های متفرقه این لایحه نیز به موضوعاتی اعتبار اختصاص یافته است که از حیث موضوعی در حیطه فرهنگ قرار دارد. ردیف‌های متفرقه از حیث نظارت‌پذیری و محل هزینه‌کرد اعتبارات جزء نظارت‌ناپذیرترین بخش‌های لایحه بودجه به شمار می‌روند و بدیهی است که وجود اعتبارات قابل ملاحظه در این بخش به معنای افزایش حیطه‌های نظارت‌ناپذیر و غیرشفاف است.

جدول ۸. برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه در سال ۱۳۹۵

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶	تغییرات (درصد)
۱	۱۳-۵۳۰۰۰۰	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری- تأمین، آماده‌سازی و اداره موزه‌ها و ابنیه تاریخی	۶۴۸۰۰۰	۶۸۳۰۰۰	۵/۴
۲	۱۵-۵۳۰۰۰۰	پیشگیری از بیماری‌های ریوی و توسعه ورزش همگانی درصد سهم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و - ۵۰ ۵۰ درصد سهم وزارت ورزش و جوانان	۴۸۶۰۰۰	۳۴۰۰۰	-۹۳/۰
۳	۲۳-۵۳۰۰۰	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اجرای برنامه‌های تنظیم روابط کار، اشتغال، خدمات فرهنگی و اجتماعی نیروی کار و - تکمیل اماکن ورزشی نیمه تمام کارگری	۶۸۸۵۰۰	۵۵۰۰۰۰	-۲۰/۱
۴	۲۸-۵۳۰۰۰۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - اجرای وظایف حاکمیتی در خصوص فناوری اطلاعات	۲۰۰۰۰۰۰	۲۷۶۰۰۰۰	۳۸/۰

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶	تغییرات (درصد)
۵	۶۱-۵۳۰۰۰۰	اعتبارات موضوع اجاره ساختمان‌ها و اراضی دولتی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی) ۱	۴۰۴۰۰۰	۳۹۶۰۰۰	-۲/۰
۶	۸۹-۵۳۰۰۰۰	اجرای طرح‌های زیرساختی و طرح‌های کلان فضای مجازی کشور با تصویب و نظارت شورای عالی فضای مجازی	۱۶۲۰۰۰۰	۱۰۳۳۵۰۰	-۳۶/۲
۷	۹۰-۵۳۰۰۰۰	اعتبارات موضوع افزایش قیمت نوسابه‌های گازدار قندی تولید داخل و وارداتی درصد سهم وزارت بهداشت، درمان و (۵۰) آموزش پزشکی جهت پیشگیری و درمان بیماران دیابتی، قلبی و عروقی، درصد سهم وزارت ورزش و جوانان برای ۳۰ توسعه ورزش همگانی روستایی و ۲۰ درصد سهم سازمان دامپزشکی برای مقابله با بیماری‌های مشترک انسان و دام) ۱	۵۸۳۲۰	۴۵۰۰۰	-۲۲/۸
۸	۱۰۱	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری- توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات گردشگری و حمایت از بخش میراث فرهنگی و صنایع دستی	۳۲۴۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	-۷/۴
۹	۱۰۷	موضوع درآمد حاصل از اخذ عوارض از واردات کالاها و محصولات فرهنگی و صنایع دستی ۸۵- درصد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ۱۵ درصد سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۹۵۴۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	-۸۴/۳
۱۰	۱۲۳	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - اجرای وظایف صیانتی اجتماعی و فرهنگی در خصوص ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۰/۰
۱۱	۱۲۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی- توسعه بازی‌های رایانه‌ای	۷۷۴۰۰	۳۵۰۰۰	-۵۴/۸
۱۲	۴-۵۵۰۰۰	کمیته ملی المپیک- کمک به آماده سازی و شرکت در مسابقات ورزشی منطقه‌ای و جهانی	۳۵۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	-۴۲/۹
۱۳	۱۳-۵۵۰۰۰۰	وزارت ورزش و جوانان - کمک به توسعه ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی در بخش‌های دولتی و غیردولتی	۶۰۰۰۰	۴۸۰۰۰	-۲۰/۰
۱۴	۱۴	اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی از طریق صندوق توسعه فرهنگ قرآنی	۲۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	-۵۰/۰
۱۵	۲۱	پرداخت دیون وزارت ورزش و جوانان به آستان مقدس حضرت معصومه (س) ۱ با اولویت ورزشگاه شهید حیدریان	۵۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	-۲۰/۰
۱۶	۳۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی- اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اسلامی	۵۰۰۰	۴۰۰۰	-۲۰/۰

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶	تغییرات (درصد)
۱۷	۳۴	مرکز ملی فضای مجازی کشور - طرح‌های کلان ملی فضای مجازی کشور	۱۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰	-۲۵
۱۸	۴۷	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کمک و ارائه حمایت مالی جهت تأمین سرمایه اولیه صندوق احیا و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی	۳۰۰۰۰	۲۴۰۰۰	-۲۰/۰
۱۹	۶۸	سازمان اوقاف و امور خیریه - احداث، تکمیل و کمک به مساجد و بقاع متبرکه کشور	۱۲۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	-۵۸/۳
۲۰	۶۹	بیمه هنرمندان (فعالان قرآنی، مداحان و سایر هنرمندان) ۱	۱۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰	-۲۰/۰
۲۱	۷۲	مقابله با آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی	۲۰۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰	۱۰/۰
۲۲	۷۳	تکریم هنرمندان پیشکسوت	۱۰۰۰۰۰	۷۷۰۰۰	-۲۳/۰
۲۳	۷۷	اشتغال و ترویج صنایع دستی	۲۰۰،۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	-۱۰/۰
۲۴	۹۲	بیمه قالیبافان و تولیدکنندگان صنایع دستی	۲۰۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰	-۲۰/۰
۲۵	۹۴	خرید عرصه و اعیان دانشگاه هنر تبریز	۱۰۰۰۰	۷۵۰۰	-۲۵/۰
۲۶	۹۵	بازسازی و تجهیز آکادمی ملی المپیک	۳۰۰۰۰	۲۲۵۰۰	-۲۵/۰
۲۷	۹۹	ستاد اقامه نماز	۵۵۰۰۰	۵۵۰۰	-۹۰/۰
۲۸		جمع کل	۱۴،۷۵۰،۲۲۰	۱۱،۶۱۰،۰۰۰	-۲۱/۳

وجود ۲۷ مورد اختصاص اعتبار در ردیف‌های متفرقه با رقمی بالغ بر هزار و صد میلیارد تومان اعتبار در حوزه فرهنگ را نمی‌توان نشانه مثبتی تلقی کرد. با این حال رشد منفی اعتبارات اکثر موارد و کاهش ۲۱ درصدی اعتبارات کل نشانه مثبتی در لایحه بودجه ۱۳۹۶ نسبت به قانون سال ۱۳۹۵ است. مسئله دیگر آن است که بخش عمده از ردیف‌های متفرقه جزء وظایف ذاتی دستگاه‌های فرهنگی بوده و ذیل اعتبار دستگاه برای انجام آنها یا عناوین مشابه اعتبار اختصاص داده شده است. به دلیل کلی بودن عناوین و مشخص نبودن دقیق محل هزینه‌کرد اعتبارات نمی‌توان هیچ برآوردی از سرنوشت احتمالی این اعتبارات ارائه کرد.

۶. اعتبارات کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی

در جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول ۹ برآورد ردیف‌های متفرقه، اعتباری بالغ بر ۲۳۱ میلیارد تومان تحت عنوان کمک به اشخاص حقوقی غیر دولتی در نظر گرفته شده است که بخش عمده این اعتبار صرف مؤسسات غیر دولتی فرهنگی می‌شود. جدول زیر فهرست این مؤسسات در حوزه فرهنگ و میزان رشد اعتبار آنها را نشان می‌دهد:

جدول ۹. کمک به اشخاص حقوقی غیر دولتی موضوع جزء «۳» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول ۹

ردیف	سرعنوان	زیر عنوان	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶	درصد رشد
۱	سازمان تبلیغات اسلامی - کمک	بنیاد دعبل خزاعی	۷۴۳۰۰	۷۴۳۰۰	۰
		مؤسسه مدارس معارف اسلامی صدرای نور	۲۸۸۷۵	۲۸۸۷۵	۰
		مؤسسه تسنیم نور	۱۷,۳۲۵	۱۷,۳۲۵	۰
		پژوهشکده باقرالعلوم	۱۱,۵۵۰	۱۱,۵۵۰	۰
		مؤسسه فرهنگی بصیرت	۳۴,۶۵۰	۳۴,۶۵۰	۰
		مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان	۱۱۵۵۰	۱۲۰۰۰	۳/۸
		ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر	۲۴۰۰۰۰	۲۴۰۰۰۰	۰
		مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث	۳۴۶۵۰	۳۴۶۵۰	۰
		دانشگاه باقرالعلوم	۱۱۵۵۰	۱۱۵۵۰	۰
		پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۱۱۵۵۰	۱۱۵۵۰	۰
		۲	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم -کمک	مرکز موضوع‌شناسی احکام	۱۹۵۰۰
شورای سیاستگذاری ائمه جمعه (کمک به تکمیل و تجهیز مصلی‌ها)	۲۷۵۰۰۰			۲۷۵۰۰۰	۰
بنیاد فرهنگی مهدی موعود	۱۱۵۵۰			۱۱۵۵۰	۰
۳	مرکز دائره المعارف بزرگ اسلامی	۶۸۲۰۰	۶۸۲۰۰	۰	
		۴۳۴۲۵	۴۳۴۲۵	۰	
۴	مجمع عالی حکمت اسلامی	۲۶۵۰۰	۲۶۵۰۰	۰	
		۴۳۱۰۰	۴۳۱۰۰	۰	
۵	بنیاد حکمت اسلامی صدرا	۱۱۲۷۵۰	۱۱۲۷۵۰	۰	
		۱۱۵۵۰	۱۱۵۵۰	۰	
۶	مؤسسه اسرا	۲۲۵۵۰	۲۲۵۵۰	۰	
		۲۲۵۵۰	۲۲۵۵۰	۰	
۷	بنیاد بین المللی غدیر	۲۲۵۵۰	۲۲۵۵۰	۰	
		۲۲۵۵۰	۲۲۵۵۰	۰	
۸	مؤسسه امام صادق	۲۲۵۵۰	۲۲۵۵۰	۰	
		۲۲۵۵۰	۲۲۵۵۰	۰	

ردیف	سرعنوان	زیر عنوان	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶	درصد رشد
۱۲	مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت		۲۱۵۵۰	۲۱۵۵۰	۰
۱۳	بعثه مقام معظم رهبری در حج و زیارت		۵۷۷۵	۵۷۷۵	۰
۱۴	مرکز نشر معارف اسلامی در جهان		۷۷۷۵	۷۷۷۵	۰
۱۵	انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم		۱۸۰۰۰	۱۸۰۰۰	۰
۱۶	رویداد مشهد پایتخت فرهنگی جهان اسلام ۲۰۱۷			۲۴۶۵۳۵	-
۱۷	طرح زیارت		۲۷۵۰۰۰		۰
۱۸	کمک به فعالیت‌های فرهنگی مسجد جمکران		۳۷۱۷۰	۳۷۱۷۰	۰
۱۹	مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلامی نور		۱۱۵۵۰	۱۱۵۵۰	۰
۲۰	مؤسسه آینده روشن (مهدویت)		۶۹۳۰	۶۹۳۰	۰
۲۱	بنیاد دائره المعارف اسلامی		۱۱۵۵۰		۰
۲۲	جشنواره عمار		۲۲۰۰۰	۲۲۰۰۰	۰
۲۳	دانشگاه معارف قرآن و عترت اصفهان		۶۴۶۵	۶۴۶۵	۰
۲۴	اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش آموزان		۲۱۵۰۰۰		۰
۲۵	بسیج دانش آموزی		۱۶۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰	۰
۲۶	هیئت رزمندگان اسلام		۱۱۵۵۰	۱۱۵۵۰	۰
۲۷	فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای		۷۸۱۰۰	۷۸۱۰۰	۰
۲۸	فدراسیون کشتی با چوخه			۵۰۰۰	۰
۲۹	دانشگاه امام صادق		۱۰۶۵۹۵	۱۰۶۵۹۵	۰
۳۰	دانشگاه ادیان و مذاهب		۴۲۴۲۵	۵۰۲۴۵	۱۸
۳۱	پژوهشکده تاریخ اسلام		۴۶۲۰	۶۰۰۰	۰
۳۲	مؤسسه کتابشناسی شیعه		۳۴۶۵	۳۴۶۵	۰
۳۳	بنیاد تاریخ پژوهی و دانشنامه انقلاب اسلامی		۳۴۶۵	۳۴۶۵	۰
۳۴	مرکز اسناد انقلاب اسلامی		۲۷۰۰۰	۲۷۰۰۰	۰

ردیف	سر عنوان	زیر عنوان	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶	درصد رشد
۳۵	ترجمان وحی		۱۳۰۸۵	۱۳۰۸۵	۰
۳۶	مؤسسه پرتو ثقلین		۱۹۰۰۰	۱۹۰۰۰	۰
۳۷	شهر کتاب			۷۰۰۰	-
۳۸	مدرسه اسلامی هنر			۳۰۰۰	-
۳۹	مؤسسه شهید محراب آیت ا... مدنی			۴۰۰۰	-
۴۰	رواق حکمت			۶۰۰۰	-
۴۱	بنیاد علمی و فرهنگی شهید مطهری			۱۰۰۰۰	-
۴۲	جمع کل			۲۰,۰۰۷,۸۳۰	

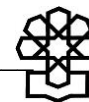
تعداد ۴۷ مؤسسه در لایحه بودجه از اعتبارات این بخش استفاده کرده اند. در این میان تنها دو مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان و دانشگاه ادیان و مذاهب با افزایش اعتبار مواجه بوده و در خصوص سایر مؤسسه‌ها افزایش اعتباری دیده نمی‌شود. همچنین تعدادی مؤسسه جدید به عنوان کمک‌بگیر به فهرست مؤسسات کمک‌بگیر اضافه شده است.

جمع‌بندی

سه منبع مهم اعتبارات فرهنگی در لایحه بودجه وجود دارد که عبارتند از:

۱. اعتبارات ماده واحده که در قالب اعتبار امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری آورده شده است.
۲. اعتبارات ردیف‌های متفرقه که به دو صورت ردیف‌های متفرقه و کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی درج شده است.
۳. درآمدهای اختصاصی دستگاه‌ها و سازمان‌های فرهنگی که معمولاً در پیوست سوم لایحه بودجه درج می‌شود.

از این اعتبارات معمولاً اعتباراتی که از بودجه عمومی به دستگاه‌های فرهنگی پرداخت می‌شود مورد توجه قرار گرفته و درآمدهای تخصصی دستگاه‌ها به دلیل آن که حاصل فعالیت خود دستگاه است چندان مورد توجه نیست. با این حال این درآمدها معمولاً تأثیرات زیادی بر نحوه و کیفیت فعالیت دستگاه‌های فرهنگی داشته و آثار فرهنگی - اجتماعی زیادی دارد. برای مثال سازمان صداوسیما درآمدی معادل هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان دارد که غالباً از طریق آگهی‌های تلویزیونی تأمین می‌شود و این روش کسب درآمد تأثیرات منفی زیادی بر فعالیت این دستگاه دارد. این رقم درآمد بیش از کل اعتباری است که از بودجه عمومی به این دستگاه پرداخت می‌شود. همچنین برای وزارت ورزش و جوانان درآمدی معادل

۱۸۰ میلیارد تومان در نظر گرفته شده است که اغلب از طریق افزایش اجاره بهای استفاده از امکانات ورزشی تأمین می‌شود و نتیجه مستقیم آن گران شدن ورزش در جامعه است.

جدول ۱۰. مهمترین درآمدهای تخصصی دستگاه‌های فرهنگی (میلیون ریال)

ردیف	نام دستگاه	درآمد تخصصی
۱	سازمان صداوسیما	۱۶,۴۰۰,۰۰۰
۲	وزارت ورزش و جوانان	۱,۸۰۰,۰۰۰
۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۲,۵۰۰
۴	جمع کل	۱۸,۲۰۲,۵۰۰

بنابراین با لحاظ اعتبارات بودجه‌ای از محل منابع عمومی دولت و درآمد اختصاصی حاصل جمع اعتباراتی که در تعریف خاص به حوزه فرهنگ پرداخت می‌شود در جدول زیر نمایش داده شده است.

جدول ۱۱. مجموع اعتبارات فرهنگی از محل بودجه عمومی دولت (میلیون ریال)

ردیف	منبع اعتبارات	جمع کل
۱	امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۹۲,۸۷۸,۴۶۸
۲	ردیف‌های متفرقه	۱۱,۶۱۰,۰۰۰
۳	ردیف‌های متفرقه-کمک به مؤسسه‌های غیردولتی	۲,۰۰۷,۸۳۰
۴	درآمدهای اختصاصی	۱۸,۲۰۶,۵۰۰
۵	جمع کل	۱۲۴,۶۹۸,۷۹۸

بنابراین با لحاظ کردن اعتبار ردیف‌های متفرقه مجموع اعتبارات فرهنگی به عدد ۱۲ هزار و ۴۶۹ میلیارد تومان می‌رسد. این اعتبارات در ۸ فصل مختلف در حوزه فرهنگی هزینه می‌شود. بخش عمده اعتبارات فرهنگی از حیث برنامه‌ای و همچنین واقع شدن در ردیف‌های متفرقه از میزان پایین شفافیت عملکرد برخوردار بوده و امکان نظارتی اندکی دارند.

منابع و مآخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۹۵.

۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۶.

۳. قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، پایگاه اطلاع رسانی مرکز پژوهش‌های مجلس به نشانی:

rc.majlis.ir/fa/content/interior_rule

شماره مسلسل: ۱۵۲۳۸	مرکز پژوهش‌ها مجلس شورای اسلامی	شناسنامه گزارش
شماره چاپ: ۳۶۳ شماره ثبت: ۲۲۰	دوره دهم - سال اول تاریخ چاپ: ۱۳۹۵/۹/۲۰	
عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۳۹. بخش فرهنگ		
نام دفتر: مطالعات فرهنگی تهیه و تدوین: سینا کلهر همکار: احمد فاضل‌زاده ناظر علمی: ایروان مسعودی‌اصل متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات ویراستار تخصصی: _____ ویراستار ادبی: _____ واژه‌های کلیدی: _____		
		تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۹/۲۴